

Lausunto

15.12.2021

15.12.2021

Asia: VN/28583/2020

Oikeusministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Itä-Suomen hallinto-oikeuden lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi

Valitustien pääsäännön vahvistaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhteensä 14:ää eri hallinnonaloille sijoittuvaa lakia. Muutoksenhakusäännöksiä muutettaisiin siten, että viranomaisen päätöksestä valitettaisiin hallinto-oikeuteen eikä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä valitustie vastaisi nykyisen yleislain eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsääntöä. Itä-Suomen hallinto-oikeus pitää ehdotettua muutosta hyvänä ja tärkeänä. Muutoksenhakusäännösten viittausten ajantasaistamiset ovat myös perusteltuja ja päällekkäisen sääntelyn poistaminen on kannatettavaa. Esitys vahvistaa tältä osin hallinnollisen muutoksenhaun pääsääntöä kaksiasteisesta muutoksenhausta viranomaisen päätöksiin siten, että korkein hallinto-oikeus olisi vain poikkeuksellisesti ensimmäinen ja ainoa muutoksenhakuaste.

Poikkeusten tarve valitustiehen

Alustavan kartoituksen perusteella oikeusministeriö on rajannut hallituksen esityksen ulkopuolelle eduskunnan kanslian, valtiovarainministeriön, ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön

sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen lait, joissa on säädetty suorasta valituksesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen muun viranomaisen kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä. Itä-Suomen hallinto-oikeus katsoo, että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsääntö ja korkeimman hallinto-oikeuden asema valituslupatuomioistuimena edellyttävät tarkkaa analyysiä pääsäännöstä poikkeamiselle. Kun arvioidaan lukuisia hallinto-oikeuksissa käsiteltäviä asiaryhmiä, joissa pääsääntö on käytössä sekä niiden kiireellisyyttä ja yhteiskunnallista merkitystä, esitysluonnoksessa esitetyt näkemykset pääsäännöstä poikkeamiselle eivät ole kokonaisuudessaan vakuuttavia. Tarkastelua ei tulisi tehdä sektorikohtaisilla näkemyksillä, vaan suhteessa kokonaisuuteen, jossa selkeänä lähtökohtana tulisi olla kattava valituslupajärjestelmä ja asioiden käsittelyn yhdenmukaisuus. Johdonmukaisuuden vuoksi pääsäännöstä tulisi näin ollen pitää tiukasti kiinni ja poikkeusperusteet tulisi arvioida yleisemmällä tasolla ja laajaan vertailuaineistoon tukeutuen. Pääsäännön mukainen menettely on selkeä, vähentää epävarmuutta, vahvistaa perustellusti korkeimman hallinto-oikeuden roolia valituslupatuomioistuimena sekä tärkeää kaksiasteista muutoksenhakua viranomaisen päätöksiin.

Tiettyjen valitusten keskittäminen

Valitukset kuvaohjelmalautakunnan ja lääkkeiden hintalautakunnan päätöksistä tulisi esitysluonnoksen mukaan keskittää yhteen hallinto-oikeuteen. Kuvaohjelmalautakunnan päätöksistä ei esitysluonnoksen mukaan valiteta edes vuosittain ja lääkkeiden hintalautakunnan päätöksiin kohdistuvia valituksia tehdään vuosittain 1-3. Itä-Suomen hallinto-oikeus katsoo, että keskittäminen ei ole perusteltua. Pelkästään valitusten vähäisen määrän vuoksi keskittämisestä ei ole saatavissa lisähyötyä asiantuntijuuden säilyttämisen tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi. Tällainen asiantuntemukseen perustuva lähestyminen ei muutenkaan ole perusteltua. Vastaavasti myöskään asioiden vähäisyys tai paljous ei riitä perusteeksi pääsääntöisestä forum-sääntelystä poikkeamiselle. Esimerkiksi aikaisemmin Helsingin hallinto-oikeuteen keskitettyjen autoverojen ja turvapaikka-asioiden hajuttaminen alueellisiin hallinto-oikeuksiin on ollut perusteltua. Hajuttaminen oli asioiden käsittelyn asianmukaiseksi järjestämiseksi välttämätöntä. Hajuttamista tulisikin jatkaa tai oikeastaan pääsäännön mukaista forum-tietä tulisi jatkossa noudattaa siten, että esimerkiksi myös arvonlisävero-, tulli- ja valmisteveroasioita käsiteltäisiin normaaliin tapaan kaikissa alueellisissa hallinto-oikeuksissa. Hallinto-oikeuksien kehittämistä yleisinä alueellisina tuomioistuimina tulee tukea. Sääntelyn selkeys ja johdonmukaisuus puoltavat nyt kyseessä olevien asioiden käsittelyn jakamista olemassa olevan pääsäännön mukaisesti kaikkiin hallinto-oikeuksiin.

Itä-Suomen hallinto-oikeus ei kannata esitysluonnoksessa esitettyä kuvaohjelmalautakunnan ja lääkkeiden hintalautakunnan päätöksiä koskevien valitusten keskittämistä yhteen hallinto-oikeuteen. Asioiden käsittely on tarkoituksenmukaista ohjata pääsäännön mukaisesti kaikkiin hallinto-oikeuksiin.

Hallintoprosessin julkisuuslain muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan, että oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 20 §:n mukaisia hallintopäätöksiä koskeva muutoksenhakutie muutetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen. Tällöin vakuutus-oikeuden sijasta muutoksenhaku ohjautuisi hallinto-oikeuteen. Itä-Suomen hallinto-oikeus

viittaa tältä osin korkeimman hallinto-oikeuden ja vakuutusosasto-oikeuden antamiin lausuntoihin ja katsoo, että muutosehdotus ei ole perusteltu. Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttaminen olisi muutenkin perusteltua arvioida erillisen lainmuutoksen yhteydessä ja tarkemmin selvityksin.

Käsittelyn kiireellisyys ja vaikutukset työmääriin

Esitysluonnokseen sisältyy useita kohtia, joiden mukaan asia on käsiteltävä tuomioistuimessa kiireellisenä. Itä-Suomen hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että hallinto-oikeuksissa on jo nyt lukuisia kiireellisiä asiaryhmiä, joiden käsittelyajat ovat muodostuneet riittävien resurssien puuttuessa varsin pitkiksi. Lainsäätäjän tarkoitus tiettyjen asiaryhmien kiireellisyydestä ei nykytilanteessa toteudu, jos yhä uusia kiireellisiä asiaryhmiä tuodaan hallinto-oikeuksien käsiteltäväksi.

Esityksen mukaan muutosten vaikutukset hallintotuomioistuinten työmääriin ovat vähäisiä eikä esityksen arvioida aiheuttavan tarvetta lisäresurssoinnille. Itä-Suomen hallinto-oikeus toteaa, että muutoksenhaun keskittäminen aikaisempaa enemmän alueellisiin hallinto-oikeuksiin lisää väistämättä hallinto-oikeuksien työmäärää jossain määrin. Lisäksi tässä yhteydessä on otettava huomioon edellä mainittu asioiden käsittelyn kiireellisyys ja sen edellyttämä tarvittava resursointi.

Petri Saukko

Ylituomari, Itä-Suomen hallinto-oikeus

Tervonen Timo
Itä-Suomen hallinto-oikeus